

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
КАФЕДРА МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН І МЕТОДИК НАВЧАННЯ

БОРИСЕНКО Н.С.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ
(МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

ЖИТОМИР 2018

УДК 378:78(075)

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 30.11. 2018 року)

Рецензенти:

Бовсунівський В.М. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики викладання навчальних предметів Комунального закладу «Житомирський обласний Інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера

Градовський Ю.Г. – народний артист України художній керівник вокально-інструментального ансамблю «Древляни» Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера

Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу: Методичні рекомендації з навчальної дисципліни / Н.С. Борисенко. – Житомир, 2018. – 32 с.

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «**Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу**» у компактній формі відображає матеріал курсу, допомагає сформуванню загального уявлення про предмет вивчення. У методичних рекомендаціях знайшла втілення авторська програма курсу для студентів навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка. Методичні рекомендації розраховані на викладачів вищих і середніх навчальних закладів, аспірантів і студентів педагогічних університетів.

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Рекомендації до організації самостійної роботи	5
Перелік і зміст тем (плани лекцій та семінарських занять)	6
Питання до екзамену з курсу “Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу”	25
Тестові завдання для перевірки засвоєних знань з фахових методик	26

Загальні положення

Навчальний курс «Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу» завершує процес художньо-педагогічної освіти майбутніх вчителів мистецького профілю і готує їх до проведення уроків у освітніх закладах різного типу. Він узагальнює і поглиблює знання й навички, отримані студентами з фахових дисциплін, а також надає глибоке розуміння закономірностей педагогічного процесу, тих виховних завдань, які майбутньому вчителю необхідно вирішувати у роботі з учнями під час уроків з дисциплін художньо-естетичного циклу.

Спеціальна методична підготовка вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу є необхідною умовою його професійного успіху. Викладання курсів з етики, естетики, художньої культури, інтегрованого курсу «Мистецтво» вимагає педагогічної майстерності, що проявляється в умінні керувати навчальним процесом і досягати бажаних результатів за відведений програмою час.

Мета вивчення предмета полягає в умінні майбутніх вчителів прилучити школярів до загальних законів художнього освоєння і пізнання дійсності, розвитку мистецтва, його ролі в житті суспільства.

Завдання предмета: розвиток естетичної та мистецтвознавчої культури студентів; освоєння естетичних знань у сукупності з оволодінням обсягом інформації з культуротворчих дисциплін; користуватися працями з історії естетичної думки, історії мистецтва, монографічними дослідженнями та науковими статтями, сприяння духовному збагаченню молоді людини; розвиток уміння оцінювати твори мистецтва і працювати з науковими першоджерелами.

В процесі опанування програмою студенти повинні мати уявлення:

- про предмет і структуру курсів «Мистецтво», художньої культури, естетики та етики в загальноосвітній школі;
- про логіку побудови уроку з даних дисциплін;
- про специфіку роботи з дітьми підліткового віку;
- про взаємозв'язок естетики, мистецтвознавства і художньої творчості.

Повинні знати:

- принципи побудови навчального процесу з курсів "Етика" та "Основи естетики"; «Художня культура».
- форми і методи роботи на уроках та позакласній роботі.

Повинні вміти:

- застосувати набуті знання для формування в учнів основних компетенцій: когнітивних (пізнавальних), креативних (творчих), методологічних, комунікативних, світоглядних.

- готувати педагогічні ситуації, застосовувати творчі та ігрові форми роботи на уроках.
- знати основи християнської етики.
- володіти принципом діалогічної взаємодії з дітьми й окремим вихованцем.

Рекомендації до організації самостійної роботи

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до семінарських занять;
- підготовка рефератів;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання теми за питаннями семінарського заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і повністю виноситися на самостійне опрацювання.

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату.

У процесі роботи над рефератом можна виділити чотири етапи:

1. Вступний – вибір теми, складання списку літератури для опрацювання, початок її вивчення, розробка плану і написання вступу.
2. Основний – детальне опрацювання літератури, робота над змістом і висновками реферату.
3. Прикінцевий – оформлення реферату, самокритична оцінка його змісту і виправлення виявлених недоліків.
4. Захист реферату (під час семінарського заняття, на студентській конференції та ін.).

Структура реферату містить такі елементи:

- титульна сторінка,
- план,
- вступ,
- основна частина (розділи, пункти і підпункти),
- висновки,
- список використаних джерел,
- додатки.

Вимоги до змісту основної частини реферату

Зміст реферату має відповідати його темі, меті і завданням. Послідовно розкривайте всі передбачені планом питання, обґрунтуйте, пояснюйте основні положення, підкріплюйте їх конкретними прикладами і фактами, формулюйте думки чітко, просто, правильно і недвозначно (щоб і самому було зрозуміло), а також прагніть логічно

структурувати текст.

У рефераті треба висловлювати своє ставлення до того, що викладається. Всі міркування потрібно аргументувати.

Правила оформлення посилань на джерело

У рефераті відомості про використане першоджерело (бібліографічний поклик) подають після цитати у квадратних дужках: спочатку вказують номер джерела зі списку використаної літератури, а потім через кому – сторінку (сторінки) у тексті оригіналу, наприклад, [2, 145]; [4, 38-40].

Що писати у висновках?

- оцінити ступінь досягнення мети і виконання завдань роботи;
- перерахувати і стисло охарактеризувати відомі наукові підходи досліджених проблеми, а також виділення нових аспектів, дискусійних питань, що підлягають подальшому вивченню;
- визначити, що є цінним у реферованих роботах, що вимагає додаткового аналізу й уточнення, а що викликає сумніви.

Обсяг висновків – 1-2 сторінки.

Підготовка до підсумкових модульних робіт (ПМР), заліків та екзаменів має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Перелік і зміст тем

Тема I. Фундаментальні засади педагогіки морально-етичного виховання.

План лекції № 1.

1. Особистісно орієнтований підхід у вихованні школярів.
2. Організація морально-орієнтованого психологічного середовища в освітніх закладах.
3. Міжпредметні зв'язки на уроці етики.

Література до теми:

1. Етика: духовні засади. Авторська програма 1 —11 клас // Шкільний світ. — 2005. — № 5—6. — Лютий. — С. 2—9.
2. Етика: методична допомога // Завуч. — 2005. — № 35. — С. 1—8.
3. Етика, 6 клас: Навчальні програми для загально освітніх навчальних закладів // Директор школи. — 2003. — № 25—26. — С. 8—13.
4. Євтушенко Р., Пометун О. Етика: Методичні рекомендації щодо викладання етики в 5 класі // Виховна робота в школі. — 2005. — № 5. — С. 52—54.
5. Євтушенко Р., Пометун О. Про вивчення нового навчального курсу "Етика" в 5 класі загально освітніх навчальних закладів України в 2005/06 н. р. // Історія в школах України. — 2005. — №1. — С. 9—12.
6. Євтушенко Р. Про вивчення курсу "Етика" та курсів морально-етичного спрямування у 2006/07 на вчальному році // Історія України. — 2006. — № 25 — 28. — Липень. — С. 16—19.

7. Календарно-тематичне планування уроків з курсу "Етика" в 5 кл. // Історія в школах України. — 2005. — № 3. — С. 7.
8. Клепиков В. Етичні діалоги // Виховна робота в школі. — 2006. — № 6. — С. 27—30.
9. Малахов В. Етика як гуманітарна дисципліна: проблеми викладання в середній школі // Історія в школах України. — 2005. — № 6. — С. 4—6.
10. Матеріали для етичних діалогів // Виховна робота в школі. — 2006. — № 6. — С. 37—38.
11. Міністерство освіти і науки України: Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (12-річна школа). Етика (5 клас) // Історія України. — 2005. — № 21—22. — Червень. — С. 12—15.
12. Місюченко С. Етика. Авторська програма курсу для учнів 5—9 класів // Завуч. — 2005. — № 27. — Вересень. — С. 9—11.
13. Очеретна Н. Навчальна програма: "Основи етики" (5—9 класи) // Завуч. — 2003. — № 11. — С. 12—16 (Вкладка).
14. Пометун О., Пилипчатина Л. Урок етики: як зробити його ефективним // Завуч. — 2005. — № 31. — Листопад. — С. 5—11.
15. Пометун О., Пилипчатина Л. Уроки етики: як організувати пізнавальну діяльність учнів (методика, практика, досвід) // Історія в школах України. — 2005. — № 8. — С. 8—10.
16. Попович О. Основи етики: Навчально-методичні матеріали // Завуч. — 2001. — № 8. — Вкладка.
17. Романєєва І. Готуємось до уроку етики: Матеріали для вчителів та учнів. 5 клас // Історія України. Правознавство. — 2006. — № 4. — С. 20—22.

Лекція № 2

1. Нормативне та методичне забезпечення курсу «Етика».
2. Класне керівництво в школі.
3. Суб'єктна основа особистості дитини в етичному вихованні школярів.

Література до теми:

1. Етика: духовні засади. Авторська програма 1—11 клас // Шкільний світ. — 2005. — № 5—6. — Лютий. — С. 2—9.
2. Етика: методична допомога // Завуч. — 2005. — № 35. — С. 1—8.
3. Етика, 6 клас: Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів // Директор школи. — 2003. — № 25—26. — С. 8—13.
4. Євтушенко . Пометун О. Етика: Методичні рекомендації щодо викладання етики в 5 класі // Виховна робота в школі. — 2005. — № 5. — С. 52—54.
5. Євтушенко Р. Про вивчення курсу "Етика" та курсів морально-етичного спрямування у 2006/07 на вчальному році // Історія України. — 2006. — № 25 — 28. — Липень. — С. 16—19.
6. Календарно-тематичне планування уроків з курсу "Етика" в 5

- кл. // Історія в школах України. — 2005. — № 3. — С. 7.
7. Клепіков В. Етичні діалоги // Виховна робота в школі. — 2006. — № 6. — С. 27—30.
8. Малахов В. Етика як гуманітарна дисципліна: проблеми викладання в середній школі // Історія в школах України. — 2005. — № 6. — С. 4—6.
9. Матеріали для етичних діалогів // Виховна робота в школі. — 2006. — № 6. — С. 37—38.
10. Міністерство освіти і науки України: Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (12-річна школа). Етика (5 клас) // Історія України. — 2005. — № 21—22. — Червень. — С. 12—15.
11. Місюченко С. Етика. Авторська програма курсу для учнів 5—9 класів // Завуч. — 2005. — № 27. — Вересень. — С. 9—11.
12. Очеретна Н. Навчальна програма: "Основи етики" (5—9 класи) // Завуч. — 2003. — № 11. — С. 12—16 (Вкладка).
13. Пометун О., Пилипчатина Л. Урок етики: як зробити його ефективним // Завуч. — 2005. — № 31. — Листопад. — С. 5—11.

Лекція № 3

1. Психологічне забезпечення морального виховання.
2. Методичні рекомендації до уроків етики.

Література до теми:

1. Етика: духовні засади. Авторська програма 1—11 клас // Шкільний світ. — 2005. — № 5—6. — Лютий. — С. 2—9.
2. Етика: методична допомога // Завуч. — 2005. — № 35. — С. 1—8.
3. Етика, 6 клас: Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів // Директор школи. — 2003. — № 25—26. — С. 8—13.
4. Євтушенко Р., Пометун О. Етика: Методичні рекомендації щодо викладання етики в 5 класі // Виховна робота в школі. — 2005. — № 5. — С. 52—54.
5. Євтушенко Р. Про вивчення курсу "Етика" та курсів морально-етичного спрямування у 2006/07 на вчальному році // Історія України. — 2006. — № 25—28. — Липень. — С. 16—19.
6. Календарно-тематичне планування уроків з курсу "Етика" в 5 кл. // Історія в школах України. — 2005. — № 3. — С. 7.
7. Клепіков В. Етичні діалоги // Виховна робота в школі. — 2006. — № 6. — С. 27—30.
8. Малахов В. Етика як гуманітарна дисципліна: проблеми викладання в середній школі // Історія в школах України. — 2005. — № 6. — С. 4—6.
9. Матеріали для етичних діалогів // Виховна робота в школі. — 2006. — № 6. — С. 37—38.
10. Міністерство освіти і науки України: Навчальна

програма для загальноосвітніх навчальних закладів (12-річна школа). Етика (5 клас) // Історія України. — 2005. — № 21—22. — Червень. — С. 12—15.

11. Місюченко С. Етика. Авторська програма курсу для учнів 5—9 класів // Завуч. — 2005. — № 27. — Вересень. — С. 9—11.

12. Очеретна Н. Навчальна програма: "Основи етики" (5—9 класи) // Завуч. — 2003. — № 11. — С. 12—16 (Вкладка).

Тема II. Організація шкільної художньо-естетичної освіти.

Лекція № 1.

1. Характерна особливість дисциплін художньо-естетичного циклу, що входять до освітньої галузі «Естетична культура».

2. Принципи наступності та послідовності при вивченні предметів художньо-естетичного циклу.

3. Головні аспекти нових програм і принципи навчання мистецтву в сучасній школі.

Література до теми:

1. Алексеева В.В. Что такое искусство М., 1991.
2. Волкова Е. Произведение искусства - предмет эстетического анализа. - І М., 1976.
3. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. - М., 1971.
4. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств. Вып.3. М., 1993.
5. Журавлев В. Мир художественной культуры. - М., 1987.
6. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
7. История эстетической мысли. В 6-ти т. Т.2. М., 1985. С.128-166.
8. История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли. В 5-ти т., т.1.
9. Куренкова Р. А. Эстетика.- М.,-Владос.- 2004,- с. 190-204.
10. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. М., 1978.
11. Мигунов А. С. Художественный образ. М., 1980.
12. Основы эстетики и искусствознания. - М, 1979.
13. Самохвалова В.И. Язык искусства., 1980
14. Храпченко М. Познание литературы и искусства. – М, 1987.
15. Юнг КГ. Архетип и символ. М, 1991 С. 95-128.
16. Яковлев Е.Г. Художник, личность и творчество. М., 1991.-С.39-77.
17. Каган М. Роль и взаимодействие искусств в педагогическом процессе. – Музыка в школе. – 1987.- № 10
18. Легенький Ю. Содружество искусств (Введение в мир художественного творчества). –К: Мистецтво, 1989.
19. Медушевский В. В семье муз. - Музыка в школе. – 1984. - №1.
20. Плашек Я. Под сенью дружеских муз. – М., 1986.
21. Шевченко Г. Эстетическое воспитание в школе. – К., 1985.
22. Щолокова О.. Художньо-естетичне виховання школярів засобами світової художньої культури. –К., 1993.

23. Виготский Л. Психология искусства. – М, 1957.
24. Эстетика: Підручник/За заг. Ред. Л. Левчук.- К., 1997
25. Личкова В. Переживание красоты. – К, 1987.
26. Мелик-Пашаев А. Педагогика искусства и творческие способности – М., 1981.
27. Основи викладання мистецьких дисциплін / За заг. Ред О. Рудницької – К., 1998.
28. Державний стандарт базової та повної середньої освіти // Мистецтво та освіта. -№ 2, 2004 р.
29. Масол Л. Концепція загальної мистецької освіти // Мистецтво та освіта.- № 1,2004 р.
30. Корнілова О. Про вивчення предметів художньо-естетичного циклу у 2005 2006 навчальному році //Мистецтво та освіта. - № 3, 2005 р.

Лекція № 2.

1. Педагогічні технології викладання дисциплін художньо – естетичного циклу.
2. Методика роботи з учнями основної школи.
3. Форми позакласної художньо-естетичної роботи.

Література до теми

1. Журавлев В. Мир художественной культуры. - М., 1987.
2. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
3. 5.Куренкова Р. А. Эстетика.- М.,-Владос.- 2004,- с. 190-204.
4. Мигунов А. С. Художественный образ.М.^1980.
5. Основы эстетики и искусствознания. - М, 1979.
6. Оганов А.А. Логика художественного отражения. Проблемы правды и правдоподобия в искусстве. М., 1972.
7. Самохвалова В.И. Язык искусства., 1980
8. Храпченко М. Познание литературы и искусства. – М, 1987.
9. Юнг КГ. Архетип и символ. М, 1991С. 95-128.
10. Яковлев Е.Г. Художник, личность и творчество. М., 1991.-С.39-77.
11. Каган М. Роль и взаимодействие искусств в педагогическом процессе. – Музыка в школе. – 1987.- №
12. Легенький Ю. Содружество искусств (Введение в мир художественного творчества). –К: Мистецтво, 1989.
13. Эстетическое воспитание школьников на уроках художественного цикла. – М: Просвещение. - 1989.

Лекція № 3.

1. Художня творчість як об'єкт естетичного аналізу.
2. Творчий потенціал естетичного виховання.
3. Традиції естетичного виховання в Україні.

Література до теми:

1. Григорьев Н., Шевченко Г. Проблема взаимосвязи искусств

- в системе эстетического воспитания в школе // Эстетическое воспитание в школе (методы системного подхода). - М., 1980.
2. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств. Вып.3. М., 1993.
  3. Алексеева В.В. Что такое искусство М., 1991.
  4. Волкова Е. Произведение искусства - предмет эстетического анализа. - I М., 1976.
  5. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. - М., 1971.
  6. Журавлев В. Мир художественной культуры. - М., 1987.
  7. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
  8. Куренкова Р. А. Эстетика.- М.,-Владос.- 2004,- с. 190-204.
  9. Мигунов А. С. Художественный образ.М., 1980.
  10. Шевченко Г.Эстетическое воспитание в школе. - К., 1985.
  11. История эстетической мысли. В 6-ти т. Т.2. М., 1985. С.128-166.
  12. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. - М., 1971.
  13. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
  14. Основы эстетики и искусствознания. - М, 1979.

Тема III. Форми та методи роботи на уроках з дисциплін художньо-естетичного циклу.

Лекція № 1.

1. Застосування сучасних педагогічних технологій.
2. Традиційні та нетрадиційні типи уроків.
3. Шкільна лекція, її види, особливості.

Література до теми:

1. Бытие человека в культуре. - К, 1992.
2. Волкова Е. Произведение искусства в мире художественной культуры. – М.,1988.
3. Гончаров И. Эстетическое воспитание школьников средствами искусства и действительности. - М, 1986.
4. Гуманізація навчально-виховного процесу в загальноосвітніх школах Посібник для вчителів / За ред. Г.О. Балла. - К., 1998.
5. Искусство в системе культуры. - М., 1987.
6. Каган М. Мир общения. - М: Политиздат, 1988.
7. Культура и развитие человека. - К, 1969.
8. Культура: теории и проблемы/Под ред. Т.Ф. Кузнецовой. -М, 1995.
9. ЛихачевБ.Т. Теория эстетического воспитания. - М, 1984.
10. Лихачев Д. Принципы историзма в изучении литературы/Взаимодействие наук при изучении литературы. - Л., 1981.
11. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. - К, 1992.
12. Межуев В. Культура и история. - М, 1977.
13. НаливайкоД, Искусство: направлення, течення, стиль. ~ К, 1994.

14. Новиченко Л., Русановський В., Толочко П. Українська національна культура: минуле, сучасне, майбутнє. - К, 1990.
15. Петров М. Язык, знак, культура. - М, 1991.
16. Столович Л. Эстетическая и художественная ценность : сущность, специфика, соотношение. - М, 1983.
17. Фохт-Бабушкин Ю. Искусство в жизни людей. - СПб., 2001.
18. Человек в мире художественной культуры. Приобщение к искусству: процесс и управление. - М, 1982.
19. Шульга Р. Искусство и ценностные ориентации личности. - К., 1989.
20. Щолокова О. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя. - К. - 1996.

Лекція № 2.

1. Види шкільних семінарів.
2. Розповідь та бесіда.
3. Форми перевірки знань.

Література до теми:

1. Эстетика: Підручник/За заг. Ред. Л. Левчук.- К, 1997
2. Личкова В. Переживание красоты. - К, 1987.
3. Мелик-Пашаев А. Педагогика искусства и творческие способности. - М, 1981.
4. Москаленко В.Г. Творческий аспект музыкальной интерпретации. - К.: Муз. Україна, 1994. - 205 с.
5. Основи викладання мистецьких дисциплін / За заг. ред. О. Рудницької. - К., 1998.
6. Падалка Г.М. Художньо-педагогічна інтерпретація музики в структурі професійної підготовки музиканта-педагога // Теорія і методика мистецької освіти. - Вип. 5. - К: НПУ, 2004. - С.3-10.
7. Шип С. Як передати словами зміст музики // Мистецтво і освіта, - № 2, 2001.
8. Щолокова О.П. Художньо-педагогічна інтерпретація як компонент професійної підготовки майбутнього вчителя. // Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя: Монографія. К: Віпол, 1996. - С. 62-76.
9. Щолокова О.П. Методика викладання світової художньої культури: Підручник. – К.: Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2007. – 194 с.
10. Щолокова О. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя. - К. - 1996.

Лекція № 3.

1. Організаційні методи, або методи організації навчання.
2. Методика подачі нового теоретичного матеріалу.
3. Оцінювання рівня та якості знань учнів у процесі вивчення курсу «Естетика».

Література до теми:

1. Гончаров И. Эстетическое воспитание школьников средствами искусства и действительности. - М, 1986.
2. Гуманізація навчально-виховного процесу в загальноосвітніх школах. Посібник для вчителів / За ред. Г.О. Балла. - К., 1998.
3. Художественное воспитание подрастающего поколения: проблемы и перспективы. - Новосибирск, 1989
4. Столович Л. Эстетическая и художественная ценность : сущность, специфика, соотношение. - М, 1983.
5. Щолокова О. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя. – К., 1996.
6. Кинелев В., Миронов В. Образование, воспитание, культура в истории цивилизаций. - М: Владос, 1998.
7. Медушевский В. О закономерностях и средствах художественного воздействия. -М., 1986.
8. Основи викладання мистецьких дисциплін / За заг. ред. О. Рудницької. - К., 1998.
9. Гуренко Е.Г. Проблемы художественной интерпретации (философский анализ). - Новосибирск: Наука, 1982. - 256 с.
10. Москаленко В.Г. Творческий аспект музыкальной интерпретации. - К.:Муз. Україна, 1994. - 205 с.
11. Падалка Г.М. Художньо-педагогічна інтерпретація музики в структурі професійної підготовки музиканта-педагога // Теорія і методика мистецької освіти. - Вип. 5. - К: НПУ, 2004. - С.3-10.
12. Шип С. Як передати словами зміст музики // Мистецтво і освіта, - № 2, 2001.
13. Щолокова О.П. Художньо-педагогічна інтерпретація як компонент професійної підготовки майбутнього вчителя. // Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя: Монографія. К: Віпол, 1996. - С. 62-76.
14. Григорьев Н., Шевченко Г. Проблема взаимосвязи искусств в системе эстетического воспитания в школе // Эстетическое воспитание в школе (методы системного подхода). - М., 1980.

Лекція №4.

1. Використання міжпредметних зв'язків для «активізації» методів навчання.
2. Організація практичних завдань.
3. Використання комп'ютерних технологій на уроках художньо-естетичного циклу.

Література до теми:

1. Алексюк А.М. Взаємодія форм організації і методів навчання // Рад. школа. – 1983. – №7. – С. 8–15.

2. 2. Алексюк А.М., Катушонок Т.А. Єдність змісту і методів навчання // Педагогіка. – К., 1986. – Вип. 25. – С. 13–16.
3. 3. Аствацатуров Г. О. Технология современного урока и творчества учителя школы. 2002 г. – 214 с.
4. Верб В.А. Искусство и художественное развитие учащихся. – Л.: Наука, 1977. – 116 с.
5. Вишковський І. Методи активізації пізнавальної діяльності // Психолог. – 2004. – №21–22. – С. 100–114.
6. Вопросы музыкальной педагогики: Сборник научных трудов. – М.: МГПИ им. В.И.Ленина, 1980. – 131 с.
7. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. – М.: Просвещение, 1972. – 212 с.
8. Данилова Л., Розвивати пізнавальну активність учнів // Рідна школа. – 2002. – №6. – С. 18–20.
9. Жижко Т. Методи навчання – передумова інтелектуального розвитку особистості // Рідна школа. – 2002. – №6. – С. 72–73
10. Король А. Традиційні та нетрадиційні методи навчання у розвитку творчої особистості // Рідна школа. – 2000. – №12. – С. 29–30.
11. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання. Розвиток комунікативних і мовних умінь // Дивослово. – №10. – С. 2–11.
12. Никишина И. В. Интерактивные формы методического обучения. – М., 2007. – 346 с.
13. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць / Ред. колегія О.П. Щолокова та інші. – К.: НПУ, 2000. – 181 с.
14. Шульга Р. Искусство и ценностные ориентации личности. - К., 1989. – 220 с.

Практичне заняття №1.

Місце курсу «Етика» в програмі навчання учнів загальноосвітньої школи.

1. Мета та завдання викладання шкільного курсу з етики.
2. Вимоги до вчителя та принципи викладання дисципліни.
3. Структура та зміст програми з етики для середньої школи.
4. Особистісно орієнтований підхід у вихованні.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Питання для обговорення та творчі завдання:

- Що означає готувати дитину до життя?
- Що ви розумієте під поняттям «щирість сторін спілкування»?
- Необхідні умови успішності сторін спілкування.
- В чому полягає пізнавальна, навчальна та виховна мета уроків з етики?

- Програма з етики для 5 класу. Загальна проблема.
- Програма з етики для 6 класу. Загальна проблема.

Обґрунтувати або спростувати думку італійського письменника 19 ст. Алессандро Мандзоні «Ніщо так не розбещує народ, як звичка ненавидіти».

Обґрунтувати або спростувати думку англійського філософа кінця 16-початку 17 ст. Френсіса Бекона : «Природа підкорюється лише тому, хто сам кориться їй».

Підготувати педагогічну ситуацію та питання для учнів до теми:

Кодекс честі школяра.

Рекомендована література:

1. Очеретна Н. Навчальна програма: «Основи етики» (5-9 класи) // Завуч. — 2003. — № 11. — С. 12-16 (Вкладка).
2. Програма курсу «Етика» для 5—6 кл. з/о школи // Проект — Шкільний світ. — 2004. — Квітень. — С. 5—18.
3. Місюченко С. Етика. Авторська програма курсу для учнів 5—9 класів // Завуч. — 2005. — № 27. — Вересень. — С. 9—11.
4. Міністерство освіти і науки України: Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (12-річна школа). Етика (5 клас) // Історія України. — 2005. — № 21—22. — Червень. — С. 12—15.
5. Календарно-тематичне планування уроків з курсу «Етика» в 5 кл. // Історія в школах України. — 2005. — № 3. — С. 7.
6. Євтушенко Р. Про вивчення курсу «Етика» та курсів морально-етичного спрямування у 2006/07 на вчальному році // Історія України. — 2006. — № 25 — 28. — Липень. — С. 16—19.
7. Євтушенко Р., Пометун О. Про вивчення нового навчального курсу «Етика» в 5 класі загальноосвітніх навчальних закладів України в 2005/06 н. р. // Історія в школах України. — 2005. — №1. — С. 9—12.
8. Етика. 5 клас. Вступний урок з етики: Особливості роботи вчителя на уроках етики // Дивослово. — 2005. — № 8. — С. 34—44.
9. Етика, 6 клас: Навчальні програми для загально освітніх навчальних закладів // Директор школи. — 2003. — № 25—26. — С. 8—13.

Практичне заняття №2.

Форми роботи на уроці етики. Особливості будови уроку.

1. Етичний діалог. Занурення в етичну проблему. Етичний заряд.

2. Логічний ланцюжок розвитку проблеми.
3. Кульмінація етичного діалогу. Вихід на моральний вибір.
4. Розв'язка етичного діалогу. Вихід на моральний вибір. Висновок етичного діалогу.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Питання для обговорення та творчі завдання:

Які засоби використовує вчитель на етапі занурення в етичну проблему?

На якому етапі уроку виникає дискусія?

Діагностичні методики для визначення правильності обраних методів та прийомів.

Етичний словничок.

Обґрунтувати або спростувати думку індійського державного діяча Мохандеса Ганді: «Цінність ідеалу полягає в тому, що він віддаляється від нас рівно настільки, на скільки ми наближаємося до нього».

Обґрунтувати або спростувати думку Льва Толстого: «Любити - означає жити життям того, кого любиш».

Підготувати педагогічну ситуацію та питання для учнів до теми:

Як поводитися за столом.

Рекомендована література:

1. Етика: методична допомога // Завуч. — 2005. — № 35. — С. 1—8.
2. Етика. 5 клас. Вступний урок з етики: Особливості роботи вчителя на уроках етики // Дивослово. — 2005. — № 8. — С. 34—44.
3. Етика, 6 клас: Навчальні програми для загально освітніх навчальних закладів // Директор школи. — 2003. — № 25—26. — С. 8—13.
4. Євтушенко Р., Пометун О. Етика: Методичні рекомендації щодо викладання етики в 5 класі // Виховна робота в школі. — 2005. — № 5. — С. 52—54.
5. Євтушенко Р. Про вивчення курсу «Етика» та курсів морально-етичного спрямування у 2006/07 на вчальному році // Історія України. — 2006. — № 25 — 28. — Липень. — С. 16—19.
6. Клепиков В. Етичні діалоги // Виховна робота в школі. — 2006. — № 6. — С. 27—30.

Практичне заняття №3.

Викладання етики у молодших підлітків.

1. Психолого-вікова характеристика молодших підлітків.

2. Аналіз педагогічних ситуацій.
3. Анкетування та тестування, доповідь.
4. Творчі форми роботи.
5. Етичний практикум, ігрові форми роботи.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Питання для обговорення та творчі завдання:

Чим керується вчитель при виборі педагогічних ситуацій?

Які види завдань дають змогу вчителю краще пізнати своїх учнів?

Організація парної роботи на уроці.

Складання оповідань, кросвордів, схем та таблиць.

Враховуючи психологічні особливості молодших підлітків, яка діяльність для них на уроці є провідною?

Обґрунтувати або спростувати думку давньогрецького філософа Аристотеля: «За кожного виду державного устрою сутність громадянина міняється».

Обґрунтувати або спростувати думку англійського письменника 20 ст. Бернарда Шоу: «Свобода означає відповідальність. Ось чому багато хто її боїться». «Той, хто ні в що не вірить, - усього боїться».

Підготувати бесіду

«Мода і стиль» (одяг – елемент індивідуальності, підкреслює найкраще в людині).

Рекомендована література:

1. Батуєва Л. Твоя троянда — єдина в світі (5 клас): Практика етичного виховання // Виховна робота в школі. — 2005. — № 7. — С. 22—23.
2. Бєлевцова В. Етичний кодекс класу (5 клас) // Виховна робота в школі. — 2005. — № 7. — С. 20.
3. Гісем О.В. Етика 6 кл.: Розробки уроків – Х.: Вид-во «Ранок», 2007. -240 с.
4. Данилевська О. В чому сила любові? (Урок етики. 6 клас) // Історія України. — 2006. — № 44. — С. 9—12.
5. Данилевська О., Пометун О. Запрошуємо в світ етики (новий шкільний предмет) // Історія в школах України. — 2005. — № 1. — С. 18—20.
6. Данилевська О., Пометун О. Стежками країни Етика: Вступний та перший уроки (етика, 6 клас) // Історія в школах України. — 2006. — № 5. — С. 16—20.
7. Етика 5 клас. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 192 с.
8. Етика: методична допомога // Завуч. — 2005. — № 35. — С. 1—8.
9. Клепиков В. Притча в інтегративному процесі етичної освіти і

виховання // Виховна робота в школі. — 2006. — С. 39—40.

10. Кравченкова Є. Етична гра як засіб формування моральних і соціальних устремлінь дитини // Виховна робота в школі. — 2006. — №6. — С. 10—11.

Питання для самоаналізу та перевірки:

Чим керується вчитель при виборі педагогічних ситуацій?

Які види завдань дають змогу вчителю краще пізнати своїх учнів?

Організація парної роботи на уроці.

Складання оповідань, кросвордів, схем та таблиць.

Враховуючи психологічні особливості молодших підлітків, яка діяльність для них на уроці є провідною?

Практичне заняття №4.

Християнська етика

1. Особливості предмету та основні вимоги до його викладання.

2. Структура навчальної програми з курсу «Християнська етика».

3. Використання матеріалу з курсу «Християнська етика» на уроках етики в загальноосвітній школі.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.

- Записати визначення основних понять.

Опрацювати тему, відповівши на тестові завдання:

Доповніть твердження «Громадська діяльність передбачає»:

Сумлінне виконання своїх обов'язків на роботі.

Одночасну роботу в кількох установах.

Добровільну й неоплачувану працю поза межами власної домівки, місця роботи.

Доповніть твердження «Усвідомлення людиною своєї відповідальності за дотримання моральних приписів називають»:

Обов'язком людини.

Громадянським обов'язком.

Моральним обов'язком.

Доповніть твердження «Християнство, іслам і буддизм називають світовими релігіями, оскільки...»:

Вони мають найбільшу кількість вірян і поширені в різних країнах світу.

Вони поширені в окремих країнах чи на суміжних територіях.

Вони мають найдавнішу історію.

Питання для обговорення та творчі завдання:

Мета та завдання програми предмету «Християнська етика».

Притчи Христові та їх трактування.

Форми роботи на уроці християнської етики.

Підготувати за власним уподобанням притчу з Біблії та на занятті запропонуйте однокурсникам пояснити її.

Підготуйте доповідь або реферат.

Теми рефератів:

Українська духовна музика.

Розмаїття духовних конфесій Житомирщини.

Рекомендована література:

1. Святе Письмо Старого і Нового Завіту. Біблія для дітей – Київ, 1992.

2. А. Горохович. Плекаймо в дитині і розум, і душу. – Дрогобич, 1992. о. М. Бендик. Вірую. – Дрогобич, 1992.

3. Елементи з катехизмів. Посібники для учнів і вчителів. – Львів, 1992-1995. Л. Стефанишин. Найбільша є любов. – Львів, 1993. Життя Ісуса Христа. – Львів, 1991. Христос – Хліб життя. – Куритиба-Парана, 1992. о. Андрій і Галя Чировські. Пізнаваймо. Життя. Разом. 1,2,3 серії, З нами Бог. – Вестон, 1981. О. Квіт. Божі стежечки. – Львів, 1992. о. І. Шевців. Перші кроки в напрямі неба. – Львів, 1993.

4. Святе Письмо Старого і Нового Завіту. Ілюстрована Біблія для молодих. – Загреб, 1990.

5. Євангельські притчі Ісуса Христа. – Розповідь на основі Євангелія (А. Чумак). Українське сакральне мистецтво: традиції, сучасність, перспективи. – Львів, 1994.

6. Християнська віра. – Львів, 1996.

7. Принципи морального життя. – Львів, 1996.

8. М. Ковальський. Філософія морально-етичного відродження людини// Календар світла. – Львів, 1995.

Практичне заняття №5.

Методичне забезпечення курсу «Етика».

1. Аналіз програм з курсу «Етика» для старших підлітків.

2. Підручники, посібники, залікові та робочі зошити з курсів «Етика» та «Християнська етика».

3. Форми оцінювання знань учнів.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Питання для обговорення та творчі завдання:

Порівняйте програми з курсу «Етика» для молодших та старших підлітків.

Проаналізуйте матеріал робочих зошитів для учнів 5-6 класів.

Обґрунтувати або спростувати твердження: Навіть найневинніший жарт можна собі дозволити лише з людьми ввічливими й розумними.

Обґрунтувати або спростувати вислів Цицерона: Тіло марніє через надмірні тренування, натомість дух стає діяльнішим та жвавішим.

Обґрунтувати або спростувати думку англійського філософа Френсіса Бекона: Мета етики сповнити душі внутрішньої порядності, тоді як закон не вимагає нічого, крім порядності зовнішньої.

Обґрунтувати або спростувати німецького філософа Георга Гегеля: Обовязки людини умовно поділяються на чотири типи: - обовязки перед собою; обовязки перед родиною; обовязки перед державою, обовязки перед іншими людьми.

Підготувати бесіду

"Етикет та етикетка".

Придумати казку

"Про Добро і Зло".

«Що означає жити красиво».

«Людина з планети Старість».

Рекомендована література:

1. Гісем О.В. Етика 6 кл.: Розробки уроків – Х.: Вид-во «Ранок», 2007. -240 с.
2. Кізілова Г.О. Християнська етика /Робочий зошит 5 клас/. – Тернопіль, 2006.
3. Мовчан В.С. Етика: Книга для вчителя: Навчально-методичний посібник. – К.: Знання, 2008. – 303 с.
4. Етика 5 клас. – Х.:Вид. група «Основа», 2006. – 192 с.
5. Християнська етика.: Методичний посібник – Львів, 1998. – 156 с.
6. Каптан Т.М. Розширене календарне планування. – Х.: Вид-во «Ранок», 2006. – 64 с.

Практичне заняття № 6

Педагогічні технології викладання курсу «Естетика».

1. Сучасні погляди на проблему естетичного виховання.
2. Мета та завдання викладання шкільного курсу з естетики.
3. Спеціальні та загальні методи викладання дисципліни.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Опрацювати тему , відповівши на тестові завдання:

Питання для обговорення та творчі завдання:

- Розкрийте сутність поняття «педагогічні технології».
  - Метод розповіді та бесіди.
  - Використання методів узагальнення, порівняння та співставлення.
  - Види ігрової діяльності, наочність.
  - Хто з відомих педагогів вивчав питання естетичного виховання.
- **Підготуйте доповідь або реферат. Теми рефератів:**
    1. Історія виникнення і розвитку макіяжу.
    2. Мистецтво орігамі.
    3. Циркове мистецтво.

Рекомендована література

1. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств. Вып.3. М., 1993.
2. Алексеева В.В. Что такое искусство М., 1991.
3. Волкова Е. Произведение искусства - предмет эстетического анализа. - І М., 1976.
4. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. - М., 1971.
5. Журавлев В. Мир художественной культуры. - М., 1987.
6. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
7. 5.Куренкова Р. А. Эстетика.- М.,-Владос.- 2004,- с. 190-204.
8. Мигунов А. С. Художественный образ.М., 1980.
9. Шевченко Г.Эстетическое воспитание в школе. - К., 1985.
10. Щолокова О.. Художньо-естетичне виховання школярів засобами світової художньої культури. -К., 1993.
11. Основи викладання мистецьких дисциплін / За заг. ред О. Рудницької - К., 1998.
12. Державний стандарт базової та повної середньої освіти // Мистецтво та освіта. -№ 2, 2004 р.
13. Масол Л. Концепція загальної мистецької освіти // Мистецтво та освіта.- № 1,2004 р.
14. Корнілова О. Про вивчення предметів художньо-естетичного циклу у 2005 2006 навчальному році //Мистецтво та освіта. - № 3, 2005 р.

Практичне заняття № 7

Методика роботи з учнями початкових класів.

1. Прийоми та методи розвитку естетичного ставлення до мистецтва.
2. Комплексне залучення різних видів мистецтв.
3. Принцип опори на культуру рідного краю.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Питання для обговорення та творчі завдання:

- Розкрийте питання особливостей художньо-естетичного розвитку молодших школярів.
  - Як організувати художньо-творчу діяльність учнів на уроках?
  - Які види роботи використовуються у процесі навчання учнів молодших класів?
  - Запропонуйте творчі завдання для учнів початкових класів.
- Підготуйте доповідь або реферат. Теми рефератів:**
1. Мистецтво флористики.
  2. Традиція витинанок.
  3. З історії паркового мистецтва.

Рекомендована література

1. История эстетической мысли. В 6-ти т. Т.2. М., 1985. С.128-166.
2. Алексеева В.В. Что такое искусство М., 1991.
3. Волкова Е. Произведение искусства - предмет эстетического анализа. - І М., 1976.
4. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. - М., 1971.
5. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
6. Мигунов А. С. Художественный образ. М. ^1980.
7. Основы эстетики и искусствознания. - М, 1979.
8. Каган М. Роль и взаимодействие искусств в педагогическом процессе. – Музыка в школе. – 1987.- №
9. Щолокова О.. Художньо-естетичне виховання школярів засобами світової художньої культури. –К., 1993.

Практичне заняття № 8

Типологія уроків з естетики для старшої школи.

1. Традиційні типи уроків.
2. Застосування сучасних педагогічних технологій.
3. Нетрадиційні типи уроків.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Питання для обговорення та творчі завдання:

- Які види уроків-ігр ви знаєте?
Етапи проведення уроку в старшій школі.
Що ви розумієте під поняттям «технології інтерактивного навчання»?
В чому особливість уроку-диспуту?

- Підготуйте доповідь або реферат. Теми рефератів:

1. З історії Житомирського драмтеатру.
2. Легендарні виконавці популярної музики.
3. Богдан Ступка – актор театру та кіно.

Рекомендована література

1. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. - М., 1971.
2. Журавлев В. Мир художественной культуры. - М., 1987.
3. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
4. Мигунов А. С. Художественный образ. М. ^1980.
5. Оганов А.А. Логика художественного отражения. Проблемы правды и I правдоподобия в искусстве. М., 1972.
6. Каган М. Роль и взаимодействие искусств в педагогическом процессе. – Музыка в школе. – 1987.- №
7. Шевченко Г. Эстетическое воспитание в школе. – К., 1985.
8. Щолокова О.. Художньо-естетичне виховання школярів засобами світової художньої культури. –К., 1993.
9. Мелик-Пашаев А. Педагогика искусства и творческие способности – М., 1981.
10. Эстетика: Підручник/За заг. Ред. Л. Левчук.- К., 1997
11. Корнілова О. Про вивчення предметів художньо-естетичного циклу у 2005 2006 навчальному році //Мистецтво та освіта. - № 3, 2005 р.
12. Основи викладання мистецьких дисциплін / За заг. Ред О. Рудницької – К., 1998.

Практичне заняття № 9

Основні структурні компоненти уроків з естетики.

1. Програма з курсу «Естетика» для 10-11 класів.
2. Шкільна лекція.
3. Види шкільних семінарів.
4. Розповідь та бесіда.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Питання для обговорення та творчі завдання:

Лекція з науковою структурою її особливості та види.
 Види шкільних семінарів за способом і характером проведення.
 Які види бесіди розрізняють за призначенням у навчальному процесі.

Підготуйте доповідь або реферат. Теми рефератів:

1. Творчість житомирських художників.
2. Музичне мистецтво України.

Рекомендована література

1. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. - М., 1971.
2. Журавлев В. Мир художественной культуры. - М., 1987.
3. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
4. Мигунов А. С. Художественный образ. М. ^1980.
5. Оганов А.А. Логика художественного отражения. Проблемы правды и I правдоподобия в искусстве. М., 1972.
6. Каган М. Роль и взаимодействие искусств в педагогическом процессе. – Музыка в школе. – 1987.- №
7. Шевченко Г. Эстетическое воспитание в школе. – К., 1985.
8. Щолокова О.. Художньо-естетичне виховання школярів засобами світової художньої культури. –К., 1993.
9. Мелик-Пашаев А. Педагогика искусства и творческие способности – М., 1981.
10. Эстетика: Підручник/За заг. Ред. Л. Левчук.- К., 1997
11. Корнілова О. Про вивчення предметів художньо-естетичного циклу у 2005 2006 навчальному році //Мистецтво та освіта. - № 3, 2005 р.
12. Основи викладання мистецьких дисциплін / За заг. Ред О. Рудницької – К., 1998.

Практичне заняття № 10

Планування роботи учителя. Перевірка знань.

1. Календарно-тематичне планування.
2. Усні форми перевірки знань.
3. Письмові форми перевірки знань.
4. Творчі форми перевірки знань учнів.

Рекомендована література

10. История эстетической мысли. В 6-ти т. Т.2. М., 1985. С.128-166.
11. Алексеева В.В. Что такое искусство М., 1991.
12. Волкова Е. Произведение искусства - предмет эстетического анализа. - I М., 1976.
13. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. - М., 1971.
14. Искусство анализа художественного произведения: Пособие для учителей. - М., 1971.
15. Мигунов А. С. Художественный образ. М. ^1980.
16. Основы эстетики и искусствознания. - М., 1979.
17. Каган М. Роль и взаимодействие искусств в педагогическом процессе. – Музыка в школе. – 1987.- №
18. Щолокова О.. Художньо-естетичне виховання школярів засобами світової художньої культури. –К., 1993.

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- Записати визначення основних понять.

Питання для обговорення та творчі завдання:

- Що таке парне усне взаємоопитування?
- Запропонуйте форми індивідуального опитування.
- Охарактеризуйте такі форми перевірки знань як «Різнорівневі завдання» та «Своя система оцінювання».
- Вимоги до художнього читання.

Підготуйте доповідь або реферат. Теми рефератів:

1. Найвідоміші танці світу.
2. Мистецтво ікебани.
3. Історія виникнення і розвитку макіяжу.

Питання до екзамену з курсу “Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу”

1. Мета та завдання вивчення курсу «Етика» в загальноосвітній школі.
2. Використання інтерактивних освітніх технологій на уроках етики.
3. Аналіз педагогічних ситуацій на уроках етики.
4. Прийоми та методи роботи на уроках етики в загальноосвітній школі.
5. Етичний діалог.
6. Особистісно-орієнтований підхід у вихованні учнів.
7. Класне керівництво в школі.
8. Психологічні особливості молодших підлітків.
9. Особливості викладання естетики в початкових класах спеціалізованих шкіл.
10. Види творчої діяльності на уроках естетики в молодших класах.
11. Методи розвитку художніх інтересів молодших школярів на уроках художньо-естетичного циклу.
12. Використання комп'ютерних технологій на уроках художньо-естетичного циклу.
13. Форми позакласної художньо-естетичної роботи
14. Бесіда та наочні форми організації навчання на уроці естетики.
15. Уроки-ігри та уроки-пошуки у системі мистецької освіти.
16. Творчі форми роботи на уроках естетики.
17. Християнська етика. Її місце в структурі уроку з етики на уроці в ЗОШ.
18. Мета та завдання викладання шкільного курсу з естетики.

Тестові завдання для перевірки засвоєних знань з фахових методик:

1. Вкажіть, хто з наведених діячів музичної педагогіки є автором «Шульверка»:
  - а) Б. Тричков;
  - б) К. Орф;
  - в) З. Кодай;
  - г) Е. Жак-Далькроз.
2. Вкажіть, кому з авторів провідних систем масового музичного виховання належить ідея музичного розвитку дитини через активну творчість, елементарне музикування:
  - а) Е. Жак-Далькроз;
  - б) К. Орф;
  - в) З. Кодай;
  - г) Д. Кабалевський.
3. Вкажіть, хто є автором збірки «Весняночка»:
  - а) П. Козицький;
  - б) М. Вериківський;
  - в) В. Верховинець;
  - г) С. Воробкевич.
4. Вкажіть, які з наведених засобів навчання і виховання притаманні системі музичного виховання Е. Жак-Далькроза:
  - а) хоровий спів, відносна сольмізація, ручні знаки, народна ладова і метроритмічна основа.
  - в) досягнення триєдності музики, слова і руху, музично-ритмічні вправи та імпровізація як метод навчання.
  - г) активна творчість, елементарне музикування.
5. Поняття “орхестика” виникло:
  - а) у Давньому Китаї;
  - б) у Давній Греції;
  - в) у епоху Відродження;
  - г) у ХХ столітті.
6. Орхестичне виховання базується:
  - а) вивченні народного фольклору;
  - б) методі вільного диригування;
  - в) методі пластичного інтонування;
  - г) вивченні ритмоформул.
7. Ким за фахом була авторка дихальної гімнастики О.М. Стрельникова?
  - а) лікар;

- б) педагог;
- в) співачка;
- г) спортсменка.

8. Особливістю виконання вправ дихальної гімнастики О.М. Стрельникової є:

- а) різкий видих;
- б) різкий вдих;
- в) положення рук;
- г) положення тулуба.

9. Чи всі вправи дихальної гімнастики О.М. Стрельникової не мають обмежень для виконання?

- а) Так
- б) Ні

10. Виконання кожної вправи дихальної гімнастики О.М. Стрельникової має бути:

- а) кратне трьом;
- б) кратне чотирьом;
- в) дорівнювати десяти;
- г) дорівнювати п'яти.

11. О.М. Стрельникова почала розробляти свою гімнастику для того, щоби:

- а) відновити втрачений голос;
- б) вилікуватись від астми;
- в) відновити опорно-руховий апарат.

13. Хто є автором праці «Психологія музичних здібностей»:

- а) Б. Теплов;
- б) Н. Римський-Корсаков;
- в) З. Кодай;
- г) Е. Жак-Далькроз.

14. Головна ознака музикальності це:

- а) чуття ритму;
- б) емоційний відгук на музику;
- в) розвинений слух;
- г) бажання займатись музичною діяльністю.

15. Який вид музичного слуху є вродженою властивістю і майже не піддається розвитку:

- а) абсолютний активний слух;
- б) абсолютний пасивний слух;
- в) внутрішній слух.

16. Який вид слуху притаманний кожній людині:

- а) абсолютний активний слух;
- б) абсолютний пасивний слух;
- в) внутрішній слух.

17. Який з методів найефективніший для вивчення музичних здібностей дитини:

- а) метод зруйнування;
- б) метод порівняння і співставлення;
- в) метод спостереження;
- г) метод пластичного інтонування.

18. Який метод найкраще використовувати для розвитку чуття ритму:

- а) елементарне музикування;
- б) метод вільного диригування;
- г) вивчення ритмоформул.

19. Гра в театр сприяє у дитини:

- а) розвитку творчої фантазії;
- б) розвитку музикальності;
- в) формування знань про історію рідного краю;
- г) розвитку комунікативності.

20. У якому творі П. Чайковський застосовує челесту?

- а) опері "Орлеанська дівка";
- б) балеті "Лускунчик";
- в) Першому фортепіанному концерті;
- г) балеті "Лебедине озеро";
- д) увертюрі "Ромео і Джульєтта".

21. Хто з композиторів уперше ввів у жанр симфонії хор?

- а) Г. Гендель;
- б) Л. Бетховен;
- в) Д. Шостакович;
- г) Й. Гайдн;
- д) А. Вівальді.

22. Яку сюжетну основу вважав П. Чайковський виключно можливою для жанру балету?

- а) казку;
- б) історичний літопис;
- в) сучасність.
- г) поему;
- д) гумореску.

23. Який жанр давньогрецької культури став основою виникнення опери?

- а) комедія;
- б) лірика;
- в) драма;
- г) трагедія;
- д) поема.

24. У якому творі використана українська народна пісня „Вийди, вийди, Іванку“?

- а) фортепіанний концерт Е. Гріга;
- б) Симфонія №6 Л. Бетховена;
- в) Перший фортепіанний концерт П. Чайковського;
- г) Другий фортепіанний концерт С.Рахманінова;
- д) "Маленька нічна серенада" В.Моцарта.

25. Гімн виник як жанр:

- а) світської музики
- б) церковної музики,
- в) естрадної музики,
- г) салонної музики,

26. Хто з композиторів велику увагу приділяв методиці музичного виховання?

- а) Щедрін
- б) Хренніков
- в) Кабалевський
- г) Свиридов
- д) Глазунов

27. Поєднайте термін та його сутність:

а) мелодія	1) часова організація музики
б) метро-ритм	2) специфічна забарвленість
в) гармонія	3) музична думка
г) тембр	4) сила звучання
д) динаміка	5) музична фарба

28. Встановіть логічний ряд виникнення художніх течій:

- авангардизм
- романтизм
- класицизм
- імпресіонізм

29. Правила етикету допомагають людям виявити:

- а) Моральність.

- б) Вихованість.
- в) Чесність.
- г) Людяність.

30. Що таке добродійність?

- а) Позитивна хороша риса характеру людини.
- б) Добрий вчинок, надання допомоги іншим.
- в) Те саме, що правда.

31. Вчинок, який потребує надзвичайного напруження сил, самопожертви, ризику для життя, називають:

- а) Моральний вчинок.
- б) Випробування.
- в) Подвиг.
- г) Характер.

32. Зовнішній вияв моральності людини називають:

- а) Моральність.
- б) Вихованість.
- в) Чесність.
- г) Людяність.

33. До творчих форм перевірки знань відносяться:

- а) написання міні-твору
- б) тестові запитання
- в) дискусія
- г) доповіді

34. До усних форм перевірки знань відносяться:

- а) художнє читання
- б) захист проекту
- в) доповіді

35. Які види роботи на уроці художньої культури відносяться до нетрадиційних методів:

- а) лекція-діалог
- б) рецензія
- в) семінар-круглий стіл
- г) художня розповідь

36. Які види роботи на уроці художньої культури відносяться до традиційних методів:

- а) метод взаємонавчання
- б) метод «якби»
- в) семінар-виставка

37. До спеціальних методів у системі мистецької освіти належить:

- а) ігровий метод
- б) метод драматургії
- в) метод узагальнення

38. Вкажіть яке визначення відповідає певному поняттю:

Цей термін можна представити як своєрідну модель або умовний образ будь-якого об'єкту. Він виступає зв'язуючою ланкою між людськими знаннями про об'єкт і самим об'єктом. Зразки можна знайти ще в епоху античності, зокрема в творах Гомера і Гесіода, які створили своєрідний жанр ексфразис. Прославленими майстрами цього жанру були Філострат і Каллістрат.

- а) опис
- б) пояснення
- в) тлумачення
- г) художня інтерпретація
- а) особистісному підходу
- б) діяльнісному підходу
- в) полі логічному підходу.

39. Вкажіть, яке визначення відповідає певному підходу до вивчення художньої культури в ЗОШ:

Його доцільність обумовлюється можливістю постійного впливу на творчу активність учнів, їх включення у різнобічну творчу діяльність протягом усього періоду навчання.

- а) особистісному підходу
- б) діяльнісному підходу
- в) полі логічному підходу

40. Вкажіть, яке визначення відповідає певному принципу побудови культурологічних знань у шкільному курсі «Художня культура»:

Дає змогу з'ясувати сутність мотивації, потреби, інтереси, смаки і установки кожного учня, рівень його естетичних переживань, ціннісного ставлення до мистецтва.

- а) принцип історизму
- б) принцип опори на творчий метод митця
- в) урахування аксіологічної функції мистецтва

41. Вкажіть, яка характеристика відповідає певному поняттю:

У навчально-виховному процесі зустрічається досить часто, особливо під час проведення бінарних уроків. Такі уроки передбачають залучення різних вчителів під час подачі відомостей про кожний вид мистецтва.

- а) міжпредметні зв'язки
- б) синтез мистецтв

в) інтеграція мистецтв

г) комплекс мистецтв

42. Хто є автором програми «Основи художньої культури» для початкової школи:

а) Масол Л.М.

б) Миропольська Н.Є.

в) Щолокова О.П.

г) Кондратова І.М.